

Nefndarsvið Alþingis
Alþingishúsið v/Austurvöll
101 Reykjavík

Reykjavík 9. mars 2021
Tilvísun: 202102-0033

Efni: Umsögn Alþýðusambands Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012 (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð) 151. löggjafarþing 2020–2021. Þingskjal 771 — 452. mál.

Alþýðusamband Íslands (ASI) tekur heilshugar undir mikilvægi frumvarps til laga um breytingar á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012 (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð) og styður framgang þess. Í frumvarpinu eru lögð til nauðsynleg skref til lögfestingar nýs verkefnis Fjölmenningsseturs, innan svokallaðrar samræmdrar móttöku flóttafólks. Úrræðið miðar að því að jafna þjónustu við flóttafólk hvort sem það kemur hingað til lands á eigin vegum, í boði stjórnvalda eða í gegnum fjölskyldusameiningu. Til að Fjölmenningssetur geti sinnt framkvæmd móttökunnar er brýnt að tryggja því heimild til að vinna með persónuupplýsingar að því marki sem nauðsyn krefur, frá Utlendingastofnun, sveitarfélögum og öðrum opinberum aðilum, í samræmi við ákvæði laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Alþýðusambandið telur einnig til bóta að fulltrúi heilbrigðisráðuneytis skuli fá sæti í Innflytjendaráði. Gott aðgengi að góðri heilbrigðisþjónustu, sem byggir á þekkingu á heilsukvillum tengdum áföllum, er einn grundvallarþáttur í aðlögunarferli flóttafólks.

Hér á eftir fara frekari vangaveltur og tillögur til úrbóta í málefnum flóttafólks á Íslandi:

Þótt frumvarpið feli í sér ótvíræð framfaraskref og jafnframt á það við um nýlega opnun Ráðgjafarstofu innflytjenda sem leiðbeinir innflytjendum um íslenskt samfélag, þarf að ganga lengra til að gera flóttafólki kleift að aðlagast íslensku samfélagi og verða fullir þátttakendur á vinnumarkaði.

- Móta þarf heildræna stefnu stjórnvalda í málefnum innflytjenda og flóttafólks til framtíðar. Þar þarf að horfa til allra sviða samfélagsins sem lúta að flóttafólki og þjónustu við það í þeirra daglega lífi, þ.m.t. heilbrigðiskerfið og menntakerfið. Sérstaklega þarf að líta til þátttöku flóttafólks á vinnumarkaði og tryggja aðgengi þeirra að störfum við hæfi. Í framtíðinni mætti líta til Norðurlandanna sem hafa mun víðtækara og heildrænna móttökukerfi en um ræðir í samræmdri móttöku.
- Stórauka þarf aðgengilega tölfræði og rannsóknir á velferð flóttafólks. Til dæmis hefur reynst þrautinni þyngra að fá tölfræðiupplýsingar um hvaðan flóttafólk fær tekjur sínar til að meta stöðu þeirra á íslenskum vinnumarkaði, þ.e.a.s. hlutfall þeirra á vinnumarkaði, á fjárhagsaðstoð sveitarfélaganna og innan atvinnuleysistrygginga eða lífeyriskerfis. Nú eru liðin meira en fimm ár frá því að flóttafólki fór að fjölga

verulega á Íslandi og því mikilvægt að hafa góða tölfræði og rannsóknir sem lýsa geta þeirri þróun, en um mikilvægi þessa er einmitt getið í E-liði framkvæmdaráætlunar í málefnum innflytjenda fyrir árin 2016-2019. Traustar upplýsingar eru lykilatriði til að tryggja aðlögun flóttafólks og ýta undir fulla þátttöku á vinnumarkaði og í samfélaginu.

- Bæta þarf aðgengi flóttafólks og innflytjenda að opinberri þjónustu, með aukinni áherslu á túlkun og þýðingar, ekki síst til að flóttafólk hafi áreiðanlegar upplýsingar um réttindi sín og skyldur í samfélaginu og á vinnumarkaði. Líkt og fram kemur í álitum umboðsmanns Alþingis frá 2018 vegna stöðu einstaklinga sem ekki eru mældir á íslensku í samskiptum við stjórnvöld, standa opinberar stofnanir mjög misjafnlegar þegar kemur að því að notast við túlkun og þýðingar. Í útboðum ríkisins er engin krafa gerð um menntun eða þjálfun túlka, heldur er lægsta verðtilboðið alltaf valið. Þetta skapar undirboðsmarkað og kemur í veg fyrir eðlilega þróun starfsstéttarinnar. Til dæmis mætti líta til táknmálstúlkunar þegar huga þarf að framtíðarfyrirkomulagi í þessum málaflokki.

Alþingi
b.t. Velferðarnefnd
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Ísafjörður, 8. mars 2021

Efni: Umsögn Fjölmenningarseturs um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda nr. 116/2012 (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð), þskj. 771, 452. mál.

Fjölmenningarsetur styður frumvarp þetta sem er samið í félagsmálaráðuneytinu í samráði við starfshóp um móttökuáætlanir sveitarfélaga. Frumvarpið var samið út frá tillögum nefndarinnar um samræmda móttöku flóttafólks sem hægt er að finna í *Skýrsla um samræmda móttöku flóttafólks* (Birt janúar 2019).¹ Skipun nefndarinnar var á grundvelli aðgerðar E.1 í *framkvæmdaáætlun í málefnum innflytjenda*² sem samþykkt var á Alþingi 20. september 2016. Hlutverk nefndarinnar var að kortleggja núverandi þjónustu og gera tillögur um samræmt móttökukerfi fyrir flóttafólk óháð því hvernig fólk kemur til landsins og huga þar sérstaklega að þætti sveitarfélaga, frjálsra félagasamtaka og tengslum á milli stjórnsýslustofnana. Þá skyldi einnig taka til athugunar fræðslu fyrir starfsfólk ríkis og sveitarfélaga sem kemur að móttöku flóttafólks. Í skýrslu var lagt til að hlutverk Fjölmenningarseturs við móttöku flóttafólks yrði aukið og að stofnunin annaðist að stæstum hluta skipulags- og fræðslumál vegna komu flóttafólks.

Frumvarpið felur í sér þá meginbreytingu að Fjölmenningarsetri er ætlað víðtækara hlutverk með tilkomu samræmdrar móttöku flóttafólks og því mikilvægt að efla stofnunina þannig að hún geti tekist á við þau verkefni sem því fylgir. Fjölmenningarsetur mun fara með það hlutverk að veita sveitarfélögum faglegar leiðbeiningar og ráðgjöf í tengslum við móttöku flóttafólks, t.d. með útgáfu leiðbeininga og fræðsluefnis um gerð einstaklingsmiðaðra áætlana, gerð gátlista, reglulegri upplýsingamiðlun og stuðningi í erfiðum eða flóknum einstaklingsmálum. Auk þess er Fjölmenningusetri falið að halda samráðs- og fræðslufundi. Einnig er Fjölmenningarsetri falið að halda utan um boð móttökusveitarfélaga um búsetu og þjónustu byggt á þeim upplýsingum sem fyrir liggja og með tilliti til ákveðinna þátta, svo sem möguleika á námi, aðgangi að nauðsynlegri heilbrigðisþjónustu, virknis úrræða og atvinnutækifæra.

Fjölmenningarsetur þarf því að hafa aðgang að nauðsynlegum upplýsingum, annars vegar upplýsingum um þau sveitarfélög sem gert hafa samning við félagsmálaráðuneytið um móttökupjónustu við flóttafólk og hins vegar vegna upplýsingum sem fram koma í viðtölum með flóttafólki áfram til sveitarfélaga eftir því sem við á. Því er nauðsynlegt að tryggja lagalega heimild Fjölmenningarseturs til upplýsingaöflunar og miðlunar þannig að stofnunin geti sinnt lögbundnu hlutverki sínu, bæði hvað varðar aðstoð við flóttafólk en einnig til að geta veitt sveitarfélögum ráðgjöf og fræðslu

Enning er bæði mikilvægt og hagkvæmara að stofnunin, sem staðsett er á Ísafirði, verði með starfsstöð á höfuðborgarsvæðinu þar sem einstaklingar sem sækja um um alþjóðlega vernd dvelja nær allir á höfuðborgarsvæðinu eða á Suðurnesjum. Fulltrúar Fjölmenningarseturs munu þurfa að hitta viðkomandi flóttafólk til að leggja fyrir það tilboð um móttökusveitarfélag. Einnig verður

¹ <https://www.stjornarradid.is/lisalib/getfile.aspx?itemid=5497912a-1a46-11e9-942f-005056bc4d74>

² <https://www.althingi.is/altext/145/s/1692.html>

Fjölmenningarsetur í nánnum samskipptum við fagfólk á vegum sveitarfélaga og ýmissa ríkisstofnanna.. Áætlað er að hið aukna hlutverk Fjölmenningarseturs muni kalla á tvöstöðugildi í lengri tíma litið auk kostnaðar vegna starfsaðstöðu á höfuðborgarsvæðin og eitt á Ísafirði.

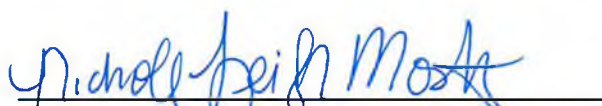
Fjölmenningarsetur fagnar tilkomu nýs hlutverks og þess tækifæris sem felst í því að efla faglega vinnu og bætt verklag við móttöku flóttafólks og telur að slík viðbót muni stuðla að öflugri og gagnkvæmri aðlögun flóttafólks á Íslandi. Með því að fela Fjölmenningarsetri hlutverkið um að halda utan um og standa fyrir samráði milli þeirra aðila sem koma að móttöku flóttafólks á Íslandi munum við tryggja jafnræði milli einstaklingar og sveitarfélaga.

Fjölmenningarsetur telur að með því að tryggja flóttafólki jafna þjónustu óháð því hvernig það kemur til landsins er verið að efla skilvirkni í aðlögunferli flóttafólks. Við teljum að þegar ein stofnun annast slíkt hlutverk er betur tryggt jafnræði og um leið brúað bil milli þeirra sem veita þjónustu og flóttafólksins sjálfs. Slíkt er gert með því að veita nauðsynlega aðstoð til að vinna úr áföllum og að sjá til þess að fólk fái fljótt tækifæri til virkrar þátttöku í samfélaginu, hvort sem það er á vinnumarkaði, með því að tryggja aðgang að íslenskukennslu og menntakerfinu. Sömuleiðis með því að veita fagfólki aðgang að mikilvægri faglegri ráðgjöf og fræðslu um t.d. menninganæmi, millimenningarlegar aðferðir og hagnýtar leiðir í starfi með fólki af fjölbreyttum bakgrunni, sem og mikilvægar upplýsingar um einstaklinga í viðkvæmri stöðu og þarfir þeirra.

Fjölmenningarsetur fagnar einnig að fulltrúa heilbrigðisráðuneytis skuli ætlað sæti í Innflytjendaráði. Fjölmenningarsetur telur mikilvægt að fulltrúi ráðherra heilbrigðismála hafi aðkomu að ráðinu þar sem meðal hlutverka ráðsins er að stuðla að samhæfingu og samráði milli ráðuneyta, sveitarfélaga og innan stjórnsýslunnar. Í tengslum við hlutverk Fjölmenningarseturs og samræmda móttöku flóttafólks hefur reynslan sýnt að flóttafólk hefur ríka þörf fyrir viðtæka þverfaglega heilbrigðisþjónustu. Fjölmenningarsetur er skipað sætiai sem áheyrnafulltrúi í Innflytjendaráði og því gefst tækifæri til enn frekara samráðs við fulltrúa heilbrigðisráðuneytis.

Fjölmenningarsetur styður eindregið þá samræmdu móttöku flóttafólks sem verið er að innleiða og að breytingar verði gerðar á lögum um málefni innflytjenda til þess að setja inn örugga lagastoð fyrir þau verkefni sem Fjölmenningarsetri er falið að sinna. Einnig er Fjölmenningarsetur reiðbúið að koma á fund Velferðarnefndar til að gera betur grein fyrir áherslum sínum og sjónarmiðum varðandi frumvarpið.

Virðingarfyllst,
f.h. Fjölmenningarseturs

Nichole Leigh Mosty, Forstöðumaður

ÍSAFJARÐARBÆR

Alþingi
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Ísafjörður, 10. mars 2021
2021010023

Efni: Frumvarp til laga um málefni innflytjenda (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð)

Ísafjarðarbæ barst beiðni velferðarnefndar Alþingis um umsögn vegna frumvarps til laga um málefni innflytjenda (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð), 452. mál, þann 24. febrúar 2021. Ísafjarðarbær þakkar fyrir að fá tækifæri til að tjá sig um frumvarpið. Málið var tekið fyrir á 457. fundi velferðarnefndar þann 4. mars 2021.

Velferðarnefnd Ísafjarðarbæjar bókaði eftirfarandi um erindið:

„Velferðarnefnd telur mikilvægt að starfsemi Fjölmenningsasetur haldist áfram í Ísafjarðarbæ um ókomna tíð“.

Umsögn velferðarnefndar var lögð fyrir 1144. fund bæjarráðs Ísafjarðarbæjar þann 8. mars 2021 og staðfest með eftirfarandi bókun:

„Bæjarráð samþykkir að veita velferðarnefnd heimild til að skila umsögninni til Alþingis“.

Umsögn velferðarnefndar Ísafjarðarbæjar tilkynnist hér með.

Virðingarfyllst,

Alberta Gullveig Guðbjartsdóttir
Deildarstjóri félagsþjónustu

Umsögn Landssamtakanna Proskahjálpar um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012 (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð), 452. mál.

Landssamtökin Proskahjálpi vinna að réttinda- og hagsmunamálum fatlaðs fólks, með sérstaka áherslu á fötluð börn og ungmenni og fólk með þroskahömlun. Samtökin byggja stefnu sína á samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, Barnasáttmála SP og öðrum fjölþjóðlegum mannréttindasamningum. Um 20 félög eiga aðild að samtökunum með um 6 þúsund félagsmenn.

Ísland fullgilti samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks árið 2016 og skuldbatt sig þar með til að virða ákvæði hans og framfylgja þeim á öllum sviðum sem samningurinn nær til. Í samningnum er m.a. kveðið á um skyldur ríkja til að vernda fatlað fólk fyrir afleiðingum stríðsátaka og náttúruhamfara, til að veita fötluðum börn sérstaka vernd og stuðning og kveður jafnframt fast að orði um algjört bann við mismunun á grundvelli fötlunar.

Miklar og margvíslegar vísbendingar eru um að mikil hættu sé á að fatlað fólk af erlendum uppruna (innflytjendur, hælisleitendur, flóttafólk) fari á mis við þjónustu sem það þarf mjög á að halda og á rétt á samkvæmt lögum og reglum, vegna skorts á viðeigandi leiðbeiningum, upplýsingum og stuðningi. Landssamtökin Proskahjálpi hafa allt frá stofnun samtakanna árið 1976 lagt höfuðáherslu á að málefni fatlaðs fólks séu málefni samfélagsins alls. Í ljósi umtalsverðrar fjölgunar fólks af erlendum uppruna (flóttamenn, hælisleitendur og innflytjendur) í íslensku samfélagi undanfarin ár hefur Proskahjálpi lagt ríkari áherslu á málefni þessa hóps, ekki síst fatlaðra barna og ungmenna af erlendum uppruna.

Samtökin lýsa yfir ánægju með að skipa skuli fulltrúa heilbrigðisráðuneytis í Innflytjendaráð, enda ljóst að miklir hagsmunir tengjast heilbrigðisþjónustu og jöfnu og greiðu aðgengi að henni. Eins og fram hefur komið sýna dæmin að innflytjendur eru langtum líklegri en aðrir til að fara á mis við upplýsingar um réttindi og þjónustu og fá þess vegna ekki þá þjónustu sem þeir þurfa á að halda og eiga rétt á samkvæmt íslenskum lögum og mannréttindasamningum. Fatlað fólk af erlendum uppruna er enn berskjaldaðara hvað þetta varðar.

Fyrir fatlað fólk skiptir sköpum að fá heilbrigðisþjónustu og aðra stoðþjónustu sem allra fyrst. Því fagna Landssamtökin Proskahjálpi þeirri breytingu sem verður á innflytjendaráði með lögunum og vonast til þess að sú ráðstöfun muni hraða kerfisbreytingum sem þurfa að eiga sér stað til að jafna aðgengi að upplýsingum og þar með koma í veg fyrir mismunun á grundvelli uppruna.

Þá telja samtökin það mjög til að bóta að samræma móttöku flóttafólks, óháð því hvernig það kemur til landsins og fagna því samræmingarhlutverki sem Fjölmenningarsetri er falið. Landssamtökin Þroskahjálp hafa undanfarið lagt sig fram við að efla stuðning við fólk af erlendum uppruna og auka aðgengi þess að nauðsynlegum upplýsingum. Í gegnum þau verkefni hefur komið í ljós að mikil þörf er á því að útfæra verkferla til þess að tryggja fötluðu fólki af erlendum uppruna, þ.m.t. flóttafólki, aðgengi að fræðslu, þjónustu og stuðningi sem það á rétt á og þarf á að halda m.a. vegna fötlunar. Þetta á einnig og ekki síður við um fólk sem kemur til Íslands eftir 18 ára aldur. Ekki þarf að fjölyrða um þá mikilvægu hagsmuni sem eru í húfi og því bráðnauðsynlegt að leita allra leiða til að tryggja að fatlað flóttafólk fái strax þjónustu og aðstoð við hæfi.

Landssamtökin Þroskahjálp vilja vekja athygli á mikilvægi þess að tryggja upplýst samþykki áður en vinnsla eða miðlun persónuupplýsinga um fatlað flóttafólk á sér stað. Ekki einungis er það berskjaldað vegna tungumálaerfiðleika og stöðu sinnar og stöðu sinnar sem flóttafólk, í nýjum aðstæðum sem það skilur ekki alltaf eða gerir sér grein fyrir réttindum sínum í, heldur einnig vegna föltunar og/eða skerðinga sem verður undir öllum kringumstæðum að taka fullt tillit til.

Með vísan til þess sem að framan er rakið telja samtökin afar mikilvægt að í lögum og reglum varðandi móttöku flóttafólks og þjónustu við þá sem og varðandi innflytjendur verði sérstaklega hugað að aðstæðum og þörfum fatlaðs fólks almennt og sérstaklega fatlaðra barna og ungmenna. Samtökin lýsa miklum áhuga og vilja til að koma að því verkefni og minna í því sambandi á samráðsskyldur stjórnvalda við fatlað fólk og samtök sem vinna að réttindamálum þess samkvæmt samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks.

Landssamtökin Þroskahjálp hafa, að beiðni félagsmálaráðuneytis, unnið upplýsingar í texta og myndbandaformi, um réttindi fatlaðs fólks og þjónustu við það og látið þýða eða talsetja þau á sjö tungumál. Þar ef eru þrjú myndbönd um málefni fatlaðra barna og þrjú myndbönd um málefni fullorðins fatlaðs fólks af erlendum uppruna (sem eru í nú í vinnslu). Þetta efni gæti nýst í nýjum verkefnum Fjölmenningarseturs varðandi flóttafólk.

Í sambandi við frumvarp það sem hér er til umfjöllunar vekja Landssamtökin Þroskahjálp sérstaka athygli á skyldum stjórnvalda samkvæmt eftirfarandi greinum í samningi SP um réttindi fatlaðs fólks.

4. gr.

Almennar skuldbindingar.

1. *Aðildarríkin skuldbinda sig til þess að tryggja og stuðla að því að öll mannréttindi og mannfrelsi verði í einu og öllu að veruleika fyrir allt fatlað fólk án mismununar af nokkru tagi vegna fötlunar.*

Aðildarríkin skuldbinda sig í þessu skyni til:

a) *að samþykkja öll viðeigandi lagaákvæði og ráðstafanir á sviði stjórnsýslu og aðrar ráðstafanir til þess að þau réttindi sem eru viðurkennd með samningi þessum verði að veruleika,*

b) *að gera allar viðeigandi ráðstafanir, þar með talið á sviði lagasetningar, til þess að gildandi lögum, reglum, venjum og starfsháttum, sem fela í sér mismunun gagnvart*

fötlðu fólki, verði breytt eða þau afnumin,

c) að taka mið af vernd og framgangi mannréttinda fatlaðs fólks við alla stefnumótun og áætlanagerð, ...

7. gr.

Fötlð börn.

1. Aðildarríkin skulu gera allar nauðsynlegar ráðstafanir til þess að fötlð börn fái notið mannréttinda og mannfrelsis til fulls og jafns við önnur börn.

2. Í öllum aðgerðum, sem snerta fötlð börn, skal fyrst og fremst hafa það að leiðarljósi sem er viðkomandi barni fyrir bestu.

3. Aðildarríkin skulu tryggja fötluðum börnum rétt til þess að láta skoðanir sínar óhindrað í ljós um öll mál er þau varða, jafnframt því að sjónarmiðum þeirra sé gefinn gaumur eins og eðlilegt má telja miðað við aldur þeirra og þroska og til jafns við önnur börn og veita þeim aðstoð þar sem tekið er eðlilegt tillit til fötlunar þeirra og aldurs til þess að sá réttur megi verða að veruleika.

11. gr.

Aðstæður sem skapa hættu og neyðarástand sem kallar á mannúðaraðstoð.

Aðildarríkin skulu gera allar nauðsynlegar ráðstafanir, í samræmi við skuldbindingar sínar að þjóðarétti, einnig samkvæmt alþjóðlegum mannúðarlögum og alþjóðlegum mannréttindalögum, til þess að tryggja að fatlað fólk njóti verndar og öryggis þegar hættuástand ríkir, að meðtöldum vopnuðum átökum, neyðarástandi sem kallar á mannúðaraðstoð og náttúruhamförum.

Landssamtökin þroskahjálp óska eftir að koma á fund velferðarnefndar til að gera betri grein fyrir áherrslum sínum og sjónarmiðum varðandi frumvarpið.

Virðingarfyllst,

Anna Lára Steindal, verkefnisstjóri í málefnum barna, ungmenna og fólks af erlendum uppruna.

MANNRÉTTINDASKRIFSTOFA ÍSLANDS
ICELANDIC HUMAN RIGHTS CENTRE

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 4. mars 2021.

Umsögn Mannréttindaskrifstofu Íslands um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, þskj. 771, 452. mál.

Mannréttindaskrifstofa Íslands (MRSÍ) styður frumvarp þetta heils hugar og telur að með því að veita Fjölmenningssetri leiðbeiningar- og ráðgjafarhlutverk gagnvart sveitarfélögum vegna samræmdrar móttöku flóttafólks sé stigið mikilvægt skref í átt að tryggja jafnan stöðu flóttafólks, jafnt milli sveitarfélaga og hvað varðar annars vegar þá sem koma á eigin vegum og óska eftir alþjóðlegri vernd og kvótaflóttafólk hins vegar. Sama gildir og varðandi þá sem hingað koma vegna fjölskyldusameiningar við þá sem njóta alþjóðlegrar verndar hér á landi.

Fagnar MRSÍ því einnig að fulltrúa heilbrigðisráðuneytis skuli ætlað sæti í Innflytjendráði, enda verður vart tíundað mikilvægi þess að fólk á flótta sem gengið hefur í gegnum margs konar hremmingar eigi greiða leið að heilbrigðisþjónustu. Má þar og vísa til fatlaðs fólks í leit að alþjóðlegri vernd, í mörgum tilvikum skiptir skjóttur viðbragðstími og gott aðgengi að nauðsynlegri þjónustu höfuðmáli.

Virðingarfyllt,
f.h. Mannréttindaskrifstofu Íslands

Margrét Steinarsdóttir
framkvæmdastjóri

Alþingi
Velferðarnefnd

Reykjavík, 22. mars 2021
Tilvísun: 2021020501/GIÁ

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda nr. 116/2012

Persónuvernd vísar til fyrri samskipta í tilefni af beiðni velferðarnefndar Alþingis frá 24. febrúar 2021 um umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda nr. 116/2012 (þskj. 771, 452. mál á 151. löggjafarþingi).

Á fundi Persónuverndar með velferðarnefnd þann 22. mars 2021 óskaði nefndin eftir upplýsingum hvort þær breytingar sem lagðar voru til í álit meirihluta nefndarinnar við frumvarpið á 150. löggjafarþingi (þingskjal 1684 við 457. mál) væru fullnægjandi til að verða við athugasemdum Persónuverndar sem sendar voru nefndinni með bréfi, dags. 3. mars 2021, á 151. löggjafarþingi, og bréfi, dags. 18. febrúar 2020, á 150. löggjafarþingi.

1.

Í fyrrnefndu álit meirihluta velferðarnefndar er að finna umfjöllun um hlutverk Fjölmenningsseturs auk þess sem lagðar eru til breytingar á frumvarpinu þar sem heimildir Fjölmenningsseturs til vinnslu persónuupplýsinga, þ. á m. viðkvæmra persónuupplýsinga, eru afmarkaðar nánar. Þá er í álitinu nú skýrt að Fjölmenningssetri beri skylda til að fræða einstaklinga um vinnslu persónuupplýsinga. Hins vegar er í nefndarálitinu ekki vikið frekar að mati á áhrifum á persónuvernd, sbr. 4. tölulið athugasemda í bréfum Persónuverndar, dags. 3. mars 2021 og 18. febrúar 2020.

Að því gefnu að fyrrnefnt álit meirihluta velferðarnefndar verði tekið upp í óbreyttri mynd telur Persónuvernd ekki tilefni til frekari athugasemda. Athygli er þó vakin á því að ef mat á áhrifum er ekki framkvæmt við undirbúning löggjafar þá ber Fjölmenningssetri að framkvæma slíkt mat áður en vinnsla persónuupplýsinga hefst.

F.h. Persónuverndar,

Vigdís Eva Línal

Gunnar Ingi Ágústsson

Alþingi
Velferðarnefnd

Reykjavík, 3. mars 2021
Tilvísun: 2021020501/GIÁ

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda nr. 116/2012

Persónuvernd vísar til beiðni velferðarnefndar Alþingis frá 24 febrúar 2021 um umsögn um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda nr. 116/2012 (pskj. 771, 452. mál á 151. löggjafarþingi).

Með frumvarpinu er lagt til að lögfest verði ákvæði um ný verkefni Fjölmenningsseturs tengd samræmdri móttöku flóttafólks, auk heimilda til vinnslu persónuupplýsinga. Frumvarpið var áður lagt fram á 150. löggjafarþingi en hlaut ekki afgreiðslu. Persónuvernd veitti umsögn um það frumvarp með bréfi, dags. 18. febrúar 2020. **Ekki verður séð að orðið hafi verið við athugasemdum Persónuverndar og eru þær því ítrekaðar í umsögn stofnunarinnar nú.**

Jafnframt er athygli velferðarnefndar vakin á því að í álit meirihluta nefndarinnar við frumvarpið á 150. löggjafarþingi (þingskjal 1684 við 457. mál.) voru lagðar til breytingar á því, m.a. á grundvelli athugasemda Persónuverndar, en að mati stofnunarinnar væri til bóta að þær breytingar yrðu gerðar.

Að framansögðu virtu áréttar Persónuvernd eftirfarandi athugasemdir:

1.

Um blutverk Fjölmenningsseturs

Samkvæmt 1. mgr. a-liðar 2. gr. frumvarpsins er Fjölmenningssetri falið að veita móttökusveitarfélögum faglegar leiðbeiningar og ráðgjöf vegna samræmdrar móttöku flóttafólks. Í athugasemdum við frumvarpið segir að þetta skuli t.d. vera gert með útgáfu leiðbeininga um gerð einstaklingsmiðaðra áætlana, reglulegri upplýsingamiðlun og stuðningi í erfiðum eða flóknum einstaklingsmálum.

Þá er Fjölmenningssetri, að höfðu samráði við viðkomandi sveitarfélag, falið að bjóða flóttafólki og einstaklingum sem hefur verið synjað um alþjóðlega vernd en fengið dvalarleyfi á grundvelli ríkra mannúðarsjónarmiða að setjast að í tilteknu móttökusveitarfélagi á grundvelli þeirra upplýsinga sem

fyrir liggja. Í athugasemdum við frumvarpið segir að hér verði tekið tillit til ákveðinna þátta, svo sem aðgangi að nauðsynlegri heilbrigðisþjónustu, og því þurfi Fjölmenningssetur að hafa aðgang að nauðsynlegum upplýsingum, meðal annars um flóttafólkið sjálft frá Útlendingastofnun og þjónustusveitarfélögunum eftir því sem við á.

Í 3. gr. núgildandi laga nr. 116/2012 er kveðið á um hlutverk Fjölmenningsseturs, en þar segir meðal annars að hlutverk stofnunarinnar sé að veita ráðgjöf og upplýsingar í tengslum við málefni innflytjenda og að vera sveitarfélögum til ráðgjafar við að taka á móti innflytjendum sem flytjast í sveitarfélagið. Í 2. mgr. sama ákvæðis segir að stofnunum, fyrirtækjum og félagasamtökum sé skylt að veita Fjölmenningssetri hvers konar almennar upplýsingar sem stofnuninni eru nauðsynlegar til að annast þau verkefni sem lög nr. 116/2012 fela því. Í athugasemdum við ákvæðið er sérstaklega tekið fram að ekki sé verið að vísa til gagna er varða mál tiltekinna einstaklinga.

Ljóst er því að með nýju hlutverki Fjölmenningsseturs eru heimildir stofnunarinnar til að vinna persónuupplýsingar, þ. á m. viðkvæmar persónuupplýsingar um flóttafólk og einstaklinga sem hefur verið synjað um alþjóðlega vernd en hafa fengið dvalarleyfi á grundvelli ríkra mannúðarsjónarmiða, auknar umtalsvert.

Að mati Persónuverndar er skilgreining á hlutverki Fjölmenningsseturs, eins og því er lýst í a-lið 2. gr. frumvarpsins, óljós. Að sama skapi verður ekki ráðið af frumvarpinu í hvaða tilvikum það hlutverk mun hafa í för með sér vinnslu persónuupplýsinga, en í athugasemdum kemur fram að mikilvægt sé að skýrt sé kveðið á um heimild Fjölmenningsseturs til upplýsingaöflunar og miðlunar. Þá er það mat Persónuverndar að ekki verði með skýrum hætti ráðið hvort og hver aðkoma stofnunarinnar á að vera að einstaka málum hjá sveitarfélögum og hvort sú aðkoma feli í sér vinnslu persónuupplýsinga, en í athugasemdum við frumvarpið er m.a. kveðið á um að stofnunin skuli veita *stuðning í erfiðum eða flóknum einstaklingsmálum*. Loks telur Persónuvernd það ekki verða skýrt ráðið af texta ákvæðisins hvaða vinnsla persónuupplýsinga felst í því hlutverki Fjölmenningsseturs að halda utan um boð móttökusveitarfélaga um búsetu byggða á þeim upplýsingum sem liggi fyrir og með tilliti til ákveðinna þátta svo sem möguleika á námi, aðgangi að nauðsynlegri heilbrigðisþjónustu, atvinnutækifæra og samgangna.

Með hliðsjón af framangreindu leggur Persónuvernd til að hlutverk Fjölmenningsseturs samkvæmt framangreindu verði skýrt nánar og tilgangur að baki vinnslu persónuupplýsinga verði nánar tilgreindur í lagatextanum með vísan til hlutverks og verkefna stofnunarinnar.

2.

Um vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga

Í b-lið 2. gr. frumvarpsins er lagt til að nýtt ákvæði verði fært inn í lög nr. 116/2012 sem veiti Fjölmenningssetri heimild til öflunar persónuupplýsinga frá Útlendingastofnun, sveitarfélögum og öðrum opinberum aðilum eftir því sem við á hverju sinni vegna verkefna stofnunarinnar, sbr. 1. mgr. ákvæðisins, og til miðlunar persónuupplýsinga til sömu aðila þegar það er nauðsynlegt að mati stofnunarinnar vegna málefna flóttafólks samkvæmt lögum nr. 116/2012, sbr. 2. mgr. ákvæðisins. Í athugasemdum við ákvæðið segir að lagt sé til að heimild stofnunarinnar nái einnig til nánar tiltekinna viðkvæmra persónuupplýsinga, en fram kemur að vinnsla persónuupplýsinga um kynþátt eða þjóðernislegan uppruna manns, stjórnmálaskoðanir, trúarbrögð, heimspekilega sannfæringu, stéttarfélagasáðild, heilsuhagi, kynferðisleg sambönd eða kynhneigð, erfðafræðilegar upplýsingar og

lífkenningarupplýsingar, í því skyni að persónugreina mann með einkvæmum hætti, sé því aðeins heimil að brýna nauðsyn beri til vinnslunnar eða hjá henni verði ekki komist vegna eðlis máls.

Í athugasemdum við ákvæðið er ekki rökstutt hvers vegna Fjölmenningssetri ætti að vera nauðsynlegt vegna brýnnar nauðsynjar að vinna með viðkvæmar persónuupplýsingar á borð við upplýsingar um stéttarfélagsaðild, erfðafræðilegar upplýsingar og lífkennuupplýsingar.

Með vísan til framangreinds er það mat Persónuverndar að nauðsynlegt sé að löggjafinn taki skýrari afstöðu til þeirra tegunda persónuupplýsinga sem Fjölmenningssetri á að vera heimilt að vinna með í tengslum við hlutverk sitt, og að tilgreint verði með skýrari hætti í hvaða tilgangi sú vinnsla fari fram.

3.

Um fræðsluskýldu

Í 3. mgr. b-liðar 2. gr. frumvarpsins segir að stofnuninni beri að upplýsa viðkomandi einstakling eða forráðamann hans um fyrirhugaða vinnslu og miðlun persónuupplýsinga í samræmi við 2. mgr. 17. gr. laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018. Í athugasemdum við ákvæðið segir að lagt sé til að vinnsla persónuupplýsinga verði háð því skilyrði að umsækjandi hafi, áður en vinnsla fari fram, staðfest að hann hafi verið upplýstur um fyrirhugaða vinnslu í viðkomandi máli.

Eins og framan greinir er í 1. mgr. b-liðar 2. gr. frumvarpsins gert ráð fyrir að Fjölmenningssetur geti aflað persónuupplýsinga frá Útlendingastofnun, sveitarfélögum og öðrum opinberum aðilum eftir því sem við á hverju sinni og í 2. mgr. sama ákvæðis er gert ráð fyrir heimild Fjölmenningsseturs til að miðla persónuupplýsingum og ráðgjöf til sömu aðila þegar nauðsynlegt er að mati stofnunarinnar vegna málefna flóttafólks samkvæmt lögum nr. 116/2012.

Vakin er athygli á því að samkvæmt c-lið 5. mgr. 14. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679 er ábyrgðaraðila ekki skylt að fræða hinn skráða um vinnslu persónuupplýsinga, þegar þeirra er aflað frá öðrum en hinum skráða, ef skýrt er mælt fyrir um öflun eða miðlun upplýsinganna með lögum sem kveða á um viðeigandi ráðstafanir til að vernda hagsmuni hins skráða. Að því gefnu að þau skilyrði verði uppfyllt kann því að vera ónauðsynlegt að kveða á um skyldu Fjölmenningsseturs til að fræða hina skráðu um vinnsluna. Slík fræðsla er þó að mati Persónuverndar æskileg og af hinu góða. Er því ekki gerð athugasemd við þá fyrirætlan að lögfesta sérstakt ákvæði um fræðslu í frumvarpinu.

Að mati Persónuverndar er þó ekki skýrt til hvaða stofnunar er vísað til í 3. mgr. b-liðar 2. gr., þ.e. hvort um sé að ræða skyldu Fjölmenningsseturs til að veita hinum skráða fræðslu um vinnslu persónuupplýsinga eða hvort umrædd skylda nái til þeirrar stofnunar sem miðlar persónuupplýsingum til Fjölmenningsseturs.

Með vísan til framangreinds, sem og þess að um er að ræða fræðslu sem fram fer í tengslum við samskipti hinna skráðu við Fjölmenningssetur, telur Persónuvernd eðlilegt að sú stofnun veiti fræðslu um fyrirhugaða vinnslu.

Leggur Persónuvernd því til að í stað orðsins „Stofnuninni“ í 3. mgr. b-liðar 2. gr. frumvarpsins komi orðið „Fjölmenningssetri“ og ákvæðið verði þá svohljóðandi:

„Fjölmenningssetri ber að upplýsa viðkomandi einstakling eða forráðamann hans um fyrirhugaða vinnslu og miðlun persónuupplýsinga í samræmi við 2. mgr. 17. gr. laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, nr. 90/2018.“

4.

Um mat á áhrifum á persónuvernd

Ekki verður séð að mat á áhrifum frumvarpsins á persónuvernd hafi verið hluti af almennu áhrifamati í tengslum við samþykkt þess, sbr. hins vegar 10. mgr. 35. gr. reglugerðar (ESB) 2016/679.

Persónuvernd telur að nauðsynlegt sé að framkvæma slíkt mat af hálfu löggjafans, meðal annars með hliðsjón af þeim athugasemdum sem stofnunin hefur gert við frumvarpið. Forsendur matsins og niðurstöður þess þyrftu að koma fram í lögskýringargögnum.

F.h. Persónuverndar,

Helga Þórisdóttir

Gunnar Ingi Ágústsson

Velferðarnefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 9. mars. 2021

Meðfylgjandi er umsögn Rauða krossins á Íslandi um frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012 (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð), 151. löggjafarþing 2020–2021. Þingskjal 771 — 452. mál. Stjórnarfrumvarp.

Virðingarfyllst,
f.h. Rauða krossins á Íslandi

Kristín S. Hjalmtýsdóttir,
framkvæmdastjóri.

UMSÖGN RAUÐA KROSSINS Á ÍSLANDI

um

frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012,

með síðari breytingum (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð).

151. löggjafarþing 2020–2021.

Þingskjal 771 — 452. mál. Stjórnarfrumvarp.

Inngangur

Rauði krossinn fagnar frumvarpinu sem mikilvægu skrefi í átt að samræmingu á móttöku flóttafólks sem kemur til landsins í boði stjórnvalda sem kvótaflóttafólk, á eigin vegum sem umsækjendur um alþjóðlega vernd eða gegnum fjölskyldusameiningar. Með samþykkt frumvarpsins mun allt flóttafólk sitja við sama borð. Rauði krossinn lætur sig aðstæður innflytjenda og flóttafólks varða og hefur áratugum saman gætt hagsmuna þeirra. Félagið hefur lengi talað fyrir jöfnu aðgengi og tækifærum alls flóttafólks á Íslandi.

Almennar athugasemdir

Líkt og áður segir telur Rauði krossinn að hér sé stigið skref í rétta átt en leggur jafnframt áherslu á mikilvægi þess að ráðist verði í heildræna stefnumótun til langs tíma sem horfi til allra sviða samfélagsins varðandi gagnkvæma aðlögun flóttafólks, innflytjenda og samfélags. Slík stefna ætti að verða grundvöllur að nokkurra ára framkvæmdaáætlun í senn í málefnum innflytjenda.

Rauði krossinn telur þau áform mjög til bóta að fjölga eigi fulltrúum í Innflytjendaráði með aðila sem fer með heilbrigðismál, sbr. viðbætur í 4. gr. um Innflytjendaráð. Tenging við heilbrigðiskerfið þyrfti að vera í öllum áætlunum varðandi móttöku flóttafólks. Rétt er að nefna að í tillögum nefndar um samræmda móttöku flóttafólks skorti hins vegar þessa tengingu við aðila úr heilbrigðisgeiranum. Rannsóknir Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar (*e. WHO*) gefa til kynna að aðgengi flóttafólks að heilbrigðisþjónustu sé skert víða um heim en flóttafólk er viðkvæmur þjóðfélagshópur sem hlúa þarf sérstaklega að.¹ Sé slíkt gert frá upphafi er líklegra að takast megi að hafa jákvæð áhrif á bæði líkamlega og andlega heilsu og vellíðan flóttafólks til langframa auk þess sem kostnaður heilbrigðiskerfisins minnkar fyrir vikið. Heilsa og vellíðan flóttafólks eru því í raun almannahagsmunir.

Í þessu samhengi er rétt að geta þess að íslensk stjórnvöld samþykktu ásamt Rauða krossinum á Íslandi á ríkjaráðstefnu Alþjóðahreyfingar Rauða krossins og Rauða hálfmánans árið 2019 ályktun og um mikilvægi geðheilbrigðis og sálfélagslegs stuðnings við fólk í neyð.² Í

---

¹ World Health Organization. (2018). Report on the health of refugees and migrants in the WHO European Region: no public health without refugee and migrant health. Sótt af <http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/report-on-the-health-of-refugees-and-migrants-in-the-who-european-region-no-public-health-without-refugee-and-migrant-health-2018>

² <https://rcrcconference.org/app/uploads/2019/12/33IC-R2-MHPSS- CLEAN ADOPTED en.pdf>

ályktuninni eru leiðbeiningar um árangursríkar aðferðir til stuðnings við andlegt heilbrigði. Grunnur góðrar geðheilsu og seiglu fæst með félagslegum tengslum þar sem sálfélagslegur stuðningur er veittur fólki. Rauði krossinn vinnur að því að byggja þennan grunn í öllum verkefnum sínum með flóttafólki, sem miðar um leið að því að minnka líkur á að fólk þurfi sértækari og kostnaðarsamari stuðning sérfræðinga innan heilbrigðiskerfisins síðar meir.

Sömuleiðis þurfum við sem samfélag að tryggja að þjónustuaðilar á vegum hins opinbera hafi næga kunnáttu og þekkingu til að sinna flóttafólki og innflytjendum á þann hátt sem þarfir þeirra segja til um. (Stórt skref hefur verið stigið með opnun Ráðgjafarstofu fyrir innflytjendur sem leiðbeinir fólki inn í „kerfið“ og ber að fagna því.) Mikilvægt er að þau sem þjónusta fólkið innan „kerfisins“ fái næga fræðslu hvað varðar menningarnæmi, sérþarfir flóttafólks, þörf fyrir túlkun sem og hvaða afleiðingar áföll geta haft á fólk á flotta og hvernig hægt sé að mæta þeim o.s.frv. Þetta þarf að vera skýrt í framkvæmdaáætlun, tryggt að fjármagn fylgi og að fylgt sé eftir. Vil nefna hér sérstaklega aðgengi fólks á öllum aldri að menntun og nauðsynlegum stuðningi.³

Einnig vill félagið koma á framfæri þeirri skoðun að æskilegt væri að Innflytjendaráð sjálft léti meira til sín taka í allri umræðu og vinnu um málefni innflytjenda m.a. með því að kalla saman í upphafi hverrar framkvæmdaráætlunar alla samstarfsaðila sem nefndir eru í áætluninni og gerði grein fyrir samstarfinu næstu árin og að reglulegt samráð og yfirferð um framgang áætlunarinnar verði viðhaft.

Athugasemdir við einstaka greinar

Í 2. kafla, 3. gr. a og b fær Fjölmenningssetur aukið hlutverk og ábyrgð í samræmdri móttöku. Hlutverkið er nokkuð vel skilgreint en Rauði krossinn vill undirstrika mikilvægi þess að samráð við helstu aðila sem koma að málefnum flóttafólks verði bæði formlegt og virkt. Því telur félagið æskilegt að það komi fram hvaða aðila sé átt í síðustu málsgrein 2. gr. a. (3. gr. a.).⁵ Jafnframt þarf að tryggja Fjölmenningssetri nægilegt bolmagn til að sinna væntanlegu lögformlegu hlutverki sem og öðrum þeim aðilum sem koma að móttöku flóttafólks. Sjá fyrir ofan um fulltrúa heilbrigðiskerfis í Innflytjendaráði, 4. gr.

Lokaorð

Fulltrúar Rauða krossins eru tilbúnir til að hitta velferðarnefnd til þess að reifa framangreindar athugasemdir og svara spurningum sé þess óskað.

---

³ <https://www.raudikrossinn.is/media/skvrslur/The-Access-to-Education-for-Refugees-in-Iceland.pdf>

Efni: Umsögn vegna frumvarps til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012, með síðari breytingum (móttaka flóttafólks og innflytjendaráð), lögð fram á 151. löggjafarþingi, 2020–2021, 452. mál.

Reykjanæsbæ hefur borist til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012, með síðari breytingum, lögð fram á 151. löggjafarþingi, 2020–2021, 452. mál.

Reykjanæsbær fagnar tillögu um lagabreytingu sem hefur það að markmiði að jafna stöðu flóttafólks, hvort sem um ræðir flóttafólk sem kemur í hópum í boði stjórnvalda, á eigin vegum eða í gegnum fjölskyldusameiningu flóttafólks.

Sérstaklega fagnar sveitarfélagið breyttu hlutverki Fjölmenningarseturs og því að stofnunin verði tengiliður milli flóttafólks, sveitarfélaga og Vinnumálastofnunar. Með því mun nást aukin yfirsýn yfir málaflokkinn og ákvarðanataka um þjónustu verður skilvirkari. Ráðgjafahlutverk stofnunarinnar fær auk þess meira vægi gagnvart sveitarfélögum og ríkisstofnunum sem og skráningar- og gagnaöflunarhlutverk, sem er vel. Eins gefst nú tækifæri til þess að tengja starf Fjölmenningarseturs við nýtt vinnulag í velferðarþjónustu út frá stigskiptri einstaklingsbundinni þjónustu sem kemur fram í frumvarpi um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna.

Því er jafnframt fagnað að heilbrigðisráðuneytið taki sæti í innflytjendaráði enda þarf að huga að heildstæðri nálgun í þjónustu við flóttafólk út frá félags- og heilbrigðisþjónustu og menntamálum. Að sama skapi gagnrýnir Reykjanæsbær viðhaft fyrirkomulag við skipun innflytjendaráðs og telur að Reykjavíkurborg ætti ekki að vera eina sveitarfélagið sem boðið er að tilnefna fulltrúa í innflytjendaráð. Fulltrúi Sambands íslenskra sveitarfélaga ætti að vera fulltrúi allra sveitarfélaga til jafns og þegar Reykjavíkurborg var boðin þátttaka í ráðinu hefði í það minnsta átt að bjóða Reykjanæsbæ sæti að sama skapi þar sem hlutfall íbúa með erlent ríkisfang er einna hæst og stærð sveitarfélagsins þannig að önnur sveitarfélög geta litið til þess varðandi fyrirmyndarverklag.

Reykjanæsbær telur auk þess að nýta megi tækifærið, nú þegar verið er að gera lagabreytingu, til þess að skerpa á ráðgjafa- og upplýsingahlutverki Fjölmenningarseturs gagnvart stjórnvöldum, stofnunum, fyrirtækjum og félögum í a - lið 3. gr. laganna. Nú er tækifæri til þess að festa nýstofnaða Ráðgjafastofu innflytjendamála í sessi til framtíðar með löggjöfinni og taka þar með út einstaklingsráðgjöf hjá Fjölmenningarsetri. Enda sé það fremur hlutverk setursins að styrkja grunnstoðir samfélagsins sem hafa skyldum að gegna gagnvart einstaklingum.

Þá telur Reykjanæsbær mikilvægt að skerpa á heimild til upplýsingagjafar sem kveðið er á um í b. lið 2. gr. lagabreytinganna. Koma þarf skýrt fram í lögnum hvað átt er við með upplýsingaöfluninni, til hvers hún er ætluð og hvaða upplýsingum má deila.

Reykjanesbæ 10. mars 2021

Með nýju verklagi samræmdrar móttöku flóttafólks er mikilvægt að huga sérstaklega að flóttafólki sem ekki þiggur þá þjónustu sem Fjölmenningssetur býður. Líklegt er að þeir sem ekki þiggja þátttöku í móttökuverkefninu verði staðsettir í þeim sveitarfélögum sem þjónusta umsækjendur um alþjóðlega vernd, þ.e. Reykjavík, Hafnarfirði eða Reykjavíkurborg. Þessi þrjú sveitarfélög eru því líklegust til þess að vera með einstaklinga og fjölskyldur sem ekki hafa þegið boð um þátttöku í móttökuverkefni en geta verið í mikilli þörf fyrir þjónustu, jafnvel þegar lengra dregur frá samþykkt um alþjóðlega vernd. Því er nauðsynlegt að gera ráð fyrir því að fólk geti komið inn í verkefnið á seinni stigum, að einhverjum tímamörkum ákveðnum.

Í lagabreytingunum er ekki fjallað um útfærslu þjónustunnar. Reykjavík telur þó mikilvægt að fjallað sé um Vinnuálastofnun þar sem gert er ráð fyrir viðamiklu hlutverki stofnunarinnar í framtíðarfyrirkomulaginu. Reykjavík telur að rétt væri að skerpa á því fyrirkomulagi með lögum um málefni innflytjenda. Auk þess telur Reykjavík mikilvægt að hugað sé bæði að félags- og skólaþjónustu hjá sveitarfélögunum sem og markvissri heilbrigðisþjónustu.

Reykjavík hefur þegar hafið undirbúning að breyttu og bættu vinnulagi í þjónustu við flóttafólk eftir að hafa skrifað undir samninga við félagsmálaráðuneytið.

F.h. Reykjavíkur

Hilma H. Sig.

Hilma Hólmfríður Sigurðardóttir
Verkefnastjóri fjölmenningsmála

hilma.h.sigurdardottir@reykjavik.is

REYKJANESBÆR
Í KRAFTI FJÖLBREYTTLEIKANS

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. velferðarnefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 11. mars 2021

2103017SA TP
Málalykill: 00.63

Efni: Breyting á lögum um málefni innflytjenda - 452. mál 151. lþ.

Vísað er til tölvupósts, dags. 24. febrúar sl., þar sem ofangreint frumvarp er sent til umsagnar hjá Sambandi íslenskra sveitarfélaga.

Það kemur á óvart að frumvarpið skuli lagt fram að nýju án þess að tillit hafi verið tekið til ítarlegrar umfjöllunar velferðarnefndar um frumvarpið á fyrri löggjafarþingi. Meirihluti nefndarinnar (allir nefndarmenn utan einn) skilaði frá sér vel unnu nefndaráliði með breytingartillögu (þingskjal 1684 á 457. máli 150. lþ.). Auk þess komu fram rökstuddar tillögur og ábendingar í umsögnum til nefndarinnar.

Sambandið hvetur nefndina til þess að framfylgja fyrri breytingartillögu að nýju. Að auki tekur sambandið undir athugasemdir Persónuverndar í umsögn dags. 3. mars sl. Efnislega segir þar að hnykkja þurfi enn betur á hlutverki Fjölmenningsseturs og að tilgangur að baki vinnslu persónuupplýsinga verði nánar tilgreindur í lagatextanum með vísan til verkefna stofnunarinnar.

Flestar ábendingar sambandsins í fyrri umsögn dags. 17. febrúar 2020 lutu að þessu lögbundna framtíðarhlutverki Fjölmenningsseturs. Meginatriðið er að skýrt þurfti að vera að stofnunin muni framvegis sinna meðferð einstaklingsbundinna stjórnsýslumála. Sambandið áréttar fyrri breytingartillögur um þetta efni (sbr. meðf.) og óskar eftir að þær fái endurnýjaða rýni af hálfu velferðarnefndar samhliða athugasemdum Persónuverndar.

Jafnframt tekur sambandið fram að í greinargerð með frumvarpinu hefur verið komið til móts við athugasemd sambandsins á fyrri stigum um vanmat á viðbótarútgjöldum hjá Fjölmenningssetri. Það er jákvætt en ekki er síður mikilvægt að gert sé ráð fyrir auknum útgjöldum Vinnumálastofnunar vegna framkvæmdar á samræmdri móttöku flóttafólks.

Þá er ástæða til að vekja sérstaka athygli velferðarnefndar á því að verkefni sem tengjast samræmdri móttöku flóttafólks eru verulega vanfjármögnuð miðað við þær væntingar sem uppi voru þegar hafst var handa við innleiðinguna. Fjármagn hefur verið skorið við nögl í samningum félagsmálaráðuneytisins við móttökusveitarfélög og ekki virðist í ráði að bæta sveitarfélögum upp þau viðbótarútgjöld sem hljóta af auknu álagi á skólakerfið og innan barnaverndar. Þá virðist ekki vera reiknað með því að heilbrigðiskerfið eigi aðkomu að samræmdri móttöku.

Um þessar mundir er Ísland að taka hlutfallslega á móti flestu flóttafólki í samanburði við Norðurlöndin. Samfélagið og innviðir þess þurfa að vera í stakk búnir að veita þann stuðning og þjónustu sem hinn fjölbreytti hópur flóttafólks á tilkall til.

Þá hefur þessi aukni straumur í för með sér verulega hærra útgjöld sveitarfélaga vegna fjárhagsaðstoðar. Samkvæmt gildandi lögum endurgreiðir ríkissjóður sveitarfélögum þessi útgjöld fyrstu tvö árin eftir að flóttafólk flyst hingað til lands. Sjá má í upplýsingum frá félagsmálaráðuneytinu að þessar endurgreiðslur ríflega tvöfölduðust á milli ára 2019 og 2020. Ætla má að ráðuneytið sé að nýta hluta af því fjármagni sem ætlað var til samræmdrar móttöku til þess að standa straum af endurgreiðslum fjárhagsaðstoðar. Er það mjög neikvætt og veldur því að hæggar og verr mun ganga að innleiða samræmda móttöku flóttafólks en vonir stóðu til.

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Fylgiskal: Breytingartillögur

Breytingartillögur Sambands íslenskra sveitarfélaga
við frumvarp um breytingu á lögum um málefni innflytjenda, nr. 116/2012
(móttaka flóttafólks og innflytjendaráð)

1. Lagt er til að 2. gr. laganna innhaldi eftirfarandi skilgreiningar sem gildi við framkvæmd stjórnsýslu skv. lögunum:

Flóttafólk: Einstaklingar sem á grundvelli laga um útlendinga hafa (1) fengið stöðu flóttamanns skv. 1. eða 2. mgr. 37. gr. laganna (2) fengið dvalarleyfi vegna fjölskyldusameiningar við flóttamann skv. 37. gr. laganna eða (3) fengið dvalarleyfi á grundvelli ríkra mannúðarsjónarmiða skv. 1. mgr. 74. gr. laganna.

Móttökusveitarfélag: Sveitarfélag sem gert hefur samning við félagsmálaráðuneytið um móttöku flóttafólks.

Boð um búsetu: Niðurstaða Fjölmenningarseturs um móttökusveitarfélag, sem kynnt er einstaklingi eða fjölskyldu í hópi flóttafólks. Niðurstaðan er byggð á mati á stöðu og þörfum viðkomandi og atvinnu- og búsetumöguleikum í hlutaðeigandi móttökusveitarfélagi.

Efni núverandi 2. gr. færir til og verði 1. og 2. mgr. 3. gr. laganna.

2. Sambandið leggur til að ný 3. gr. a hljóði svo:

Samræmd móttaka flóttafólks.

Fjölmenningarsetur skal veita móttökusveitarfélögum faglegar leiðbeiningar og ráðgjöf vegna samræmdrar móttöku flóttafólks og viðhafa samráð við þau um meðferð einstaklingsmála. Fjölmenningarsetur býður flóttafólki að setjast að í tilteknu móttökusveitarfélagi á grundvelli þeirra upplýsinga sem fyrir liggja.

Fjölmenningarsetur veitir flóttafólki sem ákveður að þiggja ekki boð um búsetu í móttökusveitarfélagi upplýsingar um almenna þjónustu sveitarfélaga.

Fjölmenningarsetur skal starfa í samræmi við stjórnsýslulög þegar unnið er að meðferð einstaklingsmála innan samræmdrar móttöku flóttafólks.

Fjölmenningarsetur skal halda utan um og standa fyrir samráði milli þeirra aðila sem koma að móttöku flóttafólks á Íslandi, m.a. á vettvangi samráðsnefndar sbr. 3. gr. c.